

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo Udruženja Jugoslov. Učiteljstva — Poverjeništvo Ljubljana.

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša v Ljubljani, Frančiškanska ul. 6.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatve je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak četrtek pop. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.

Za neorganizirane 40.— Din, za naročnike v inozemstvu 60.— Din letno. Posamezna številka po 1.— Din.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpisne službe je plačati po 1 Din za vsako petit-vrsto. Priloge stanejo poleg poštnine še 25 Din.

Telefon uredništva št. 312.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat 1 Din. Inzeratni davek posebej.

Oznanila sprejema upravništvo lista.

Članstvo ljubljanskega Poverjeništva UJU ima s članarino tudi že plačano naročnino, torej ni treba članstvu naročnino posebe plačevati.

Naročnino, reklamacije, t. j. vse administrativne stvari, je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovariša v Ljubljani, Frančiškanska ulica 6./1.

Poštni čekovni urad št. 11.197.

Reklamacije so proste poštnine.

Pred resnimi koraki.

Obup in nevzdržno stanje tirata državno uradništvo do najskrajnejših konsekvenc.

Te dni sta se zganili resno tudi obe centrali učiteljskega stanu v Beogradu, učiteljsko in profesorsko Udruženje.

Glavni odbor Udruženja Jugoslovanskega učiteljstva je izročil 15. t. m. predsedstvu narodne skupščine vladi in prosvetnemu ministru predstavko, v kateri opozarja na težki in uprav bedni položaj nastavljenecv ljudskih šol.

V spomenici, ki je precej obširna, zahteva naj se hkrati s profesorskim vprašanjem reši in izboljša tudi položaj ljudskošolskega učiteljstva.

Udruženje zahteva, naj se to izboljšanje izvede v zmislu resolucij, ki jih je sprejel glavni odbor Udruženja jugoslovanskega učiteljstva in poslal vladi.

Ako vlada ne bo upoštevala teh upravičenih zahtev bo sklicalo Udruženje velik shod vsega učiteljstva iz države, na katerem se bo sklepalo o nadaljnjem postopanju ljudskošolskega učiteljstva.

Mnogo dalj je že zadeva profesorjev. Oni so že sklenili da izstopijo iz državne službe, starejši se pa nuste upokojiti, če vlada ne bo takoj ugodila njihovim zahtevam. Predložili so vladi točne zahteve.

Vlada se je na večih sejah ministrskega sveta bavila s tem vprašanjem.

Dne 19. t. m. so dobili člani Udruženja profesorjev v Beogradu od prosvetnega ministarstva akt, v katerem se zagotavlja, da bodo njihove zahteve rešene obenem z uradniškimi sploh.

Profesorji so nato sklicali zbor, na katerem so glasovali, ali naj stopijo v stavko že 21. t. m. ali šele po kongresu, ki se vrši enkrat pozneje. Pri tozadnem glasovanju je prodril predlog, naj se stavka začne že 21. maja.

Koraki, do katerih je vlada pritirala, lahko rečemo naidealnejši stan med vse-

mj stanovi, so znak skrajno nezdravih razmer.

Kako se bo stvar razpletla, je težko reči. Eno je gotovo: da je uradniška kriza danes državna kriza ali pa obratno.

Veliko zaslugo za državo bo imela dotična skupina, ki jo bo rešila ugodno.

Gorje pa, če je ne bo rešila čimprej, ker kupa trpljenja je polna do vrha in grozi prikipevati čez rob — v škodo državi.

Kakor so bili sklenili, so profesorji v Beogradu podali 21. t. m. ostavko na državno službo. Do sedaj je podalo ostavko nad 800 profesorjev. Ostavke so došle iz vseh delov države. Po deželi so nekatere gimnazije, na katerih so podali ostavke vsi profesorji in ravnatelji. Posebno ogorčeni so profesorji proti vladi, ker jim očita, da so protidržavni, ker prosijo — kruha.

Pokretu se pridružujejo tudi vseučiliški profesorji, ki smatrajo da filozofska fakulteta ni potrebna, ako ni gimnazij. V Beogradu so zatvorjene vse gimnazije, razen velike gimnazije.

Ministrski svet se je pričel resno baviti s profesorskim vprašanjem.

Zborovanje glavnega odbora UJU v Beogradu.

(Dalje.)

II. Poročilo tajnikovo.

Tajnik obžaluje, da ni mogel dobiti od vseh pokrajinskih poverjeništev točnih podatkov, ker še niso imela poverjeništva svojih pokrajinskih skupščin. Povdarja veliki razmah UJU. Dočim je bilo na tem temelju v minulem letu udruženega okoli 5500 učiteljstva, ga je sedaj nad 8000, in to je dobra polovica vsega učiteljstva v državi. Zato lahko verno in zaupno gledamo v bodočnost, ko bo udruženo vseh 16.000 naših tovarišev in tovarišic in bodo zaradi tega marsikake

prilike drugačne kot so danes. — Izvršilni odbor je imel 27 sej, na kojih so se reševale tekoče zadeve Udruženja. Opozarja na člen 8. Pravil UJU, po katerem občujejo okrajna društva s centralo potom svojih poverjeništev proti čemur pa greše posamezna društva skoro vseh pokrajin. To je protivno pravilom in se tako uprave poverjeništev zapostavljajo. — Nered je tudi pri načinu plačevanja članarine, ki se ponekod plačuje za pol leta pa tudi mesečno. Člen 30. pravil jasno govori, da se plačuje članarina za vsakega člana letno, pa naj je vstopil začetkom ali koncem leta. — Zatem obvešča o številčnem pregledu društev in članstva. UJU poverjeništvo Beograd ima 101 društvo in 2143 članstva; poverjeništvo Ljubljana 32 društev in 2439 članov; poverjeništvo Split 12 društev, 653 članov; poverjeništvo Sarajevo 27 društev, 82 članov; poverjeništvo Zagreb 41 društvo, 1700 članov. Ako se upošteva, da 30—40 društev iz Srbije in 7—8 društev iz Vojvodine še ni vpslalo svojih članskih izkazov lahko računamo na letošnji končni pregled

200 okrajnih društev z 10.000 člani, kar odgovarja lanski članarini 48.000 Din.

Govori o podrobnem delovanju okrajnih društev, ki so obdržavala predavanja pedagoške vsebine, stavila resolucije, predloge itd., ki so se objavljali deloma v »Nar. Prosv. deloma so se izročali kompetentnim faktorjem. Povsod se je povdarjalo slabo materialno stanje, ki je danes povsod enako od Ljubljane do Bitolja, od Timoka do Jadrana. — Druga splošna zahteva je tudi, da se popravi krivica, ki jo trpe poročene učiteljice s polovičnimi dnevnici. — Tretji postulat je bil, da se omogoči nadaljna izobrazba učiteljstva na vseučilišču.

Predsednik Stanković se zahvaljuje za podano poročilo, osobito, ker opraviča tajnik začasno svojo funkcijo poleg svoje šolske dolžnosti in književnega delovanja. — V nastali debati se govori o poročilu za glavno skupščino, v katerem bi se tiskala imena vsega včlaničenega učiteljstva. Predlog pade ker bi bilo tako poročilo preobširno. — O poročilu se glasuje in se ga vzame z odobravanjem na znanje. (Dalje prih.)

12

Program UJU.

(Temeljne smernice za razpravo.)*

Referat g. Jovo P. Jovanovića, člana Glavnega Odbora UJU, »Naloge učiteljske organizacije v ujedinjeni domovini Srbov, Hrvatov in Slovencev«, podan na državni učiteljski skupščini v Sarajevu, 1. 1922.

(Dalje.)

6. V pogledu ureditve prosvetne uprave.

1. Ministrstvu prosvete kot centralni državni prosvetni upravi pripadajo v pogledu narodnih šol ti-le poglaviti upravni posli: sestava, sprememba in izpopolnitev zakona o narodnih šolah, učnih načrtov in programov, skrb za izobrazbo učiteljev in pomnožitev učiteljstva, imenovanje učiteljstva in drugih nastavljenecv, skrb za izdelovanje učil, kontrola šolskih knjig, skrb za napredek pouka in odgoje v narodnih šolah, zbiranje, urejanje in

objavljanje statističnih podatkov, skrb, da se zgradi in odpre zadostno število novih šol, da se omogoči šolanje vse za šolo dorasle mladine, in drugi upravni posli večje važnosti.

2. Vse posle administrativnega značaja kakor tudi upravne posle manjše važnosti, izvršujejo ostale šolske oblasti, kot organi ministrstva prosvete. Te so:

1. Oblastne šolske uprave.
2. oblastni šolski inspektorii.
3. okrajni šolski nadzorniki.

dred svetom pečat ignorantstva na čelo.

Kakor malo sem računal s tem, da zavzame naš stanovski tisk protivno stališče napram zahtevi po akademski izobrazbi ljudskošolskega učiteljstva, tako malo sem dvomil, da bo treba trdovratnega boja, da postane ta zahteva v naši javnosti popularna. Po mojem mnenju je ni zlahka inteligence na svetu, ki bi bila tako kot naša zamrežena v tradicije in predsodke, tako zaverovana v ideje in nazore preteklosti tako malo zmožna pojmiti nalogo sedanjosti, ki bi pa pri vsem tem duševno tako malo koreninila v lastnem narodu. O priliki lanske šolske debate v našem časopisu mi je postalo to bolj kot kdaj prej očitno.

Dozdeva se mi da smo na najboljši poti, da se duševno docela zabulimo in postanemo pravcati novodobni kulturni feaki živeči svoje samozadovoljno, patriarhalno življenje brez stika s širnim svetom. Naš inteligenčni naraščaj kmalu ne bo več obvladal nobenega svetovnega jezika, študij v inozemstvu je predrag — ostaja nam kot edini naš up, kot edini duhovni regenerator, posredovalec med duhovnim svetom zunaj naših tesnih

* To se ni zgodilo in ne identificirati subjektivnih mnenj z oficielno smerjo tiska, ki mu dajejo direktive pokrajinske skupščine in oficielno programatično stališče učiteljstva. — Uredn.

LISTEK.

V obrambo: Ne kratimo nikomur besede! Smatramo učiteljstvo za toliko razsoden faktor, da mu ne omejujemo svobode besede tudi ne v tisku. Kakor izpodirva na blagovnem trgu dobro blago vse slabše, tako morajo na duhovnem polju izpodirati dobri in zdravi nazori slabše in nezdrave, zato je napačno pri razsodnih čitateljih absolutno za tretji vsako nasprotno mnenje. Čim širši krog se oglasi k besedi, tem večja bo aktivnost v naših vrstah in temprej pridemo do enotne duhovne orientacije — zato ne jemljimo prekritično vsake nasprotne smeri in mnenja. Spoznati moramo tudi nazore, s katerimi se morebiti ne strinjamo, če jih hočemo ovrči. Glejmo, da se potem razčisti zadeva — stvari v dobro. Več nam škodujejo oni, ki so pasivni v naših vrstah in pri našem javnem delu, ker teh je žal — premnogo. Uredništvo.

Cenjeni gosp. tovariš-urednik!

Odkritosrčno besedo naslavljam na Vas, ker vem, da niste tesnosrčni in tudi ne dvomite o mojih čistih nagibih, ter da se ne bojim zamere.

Predzadnje tri številke (17., 18. in 19.) lista sem čital z veliko nejevoljo.

Nisem preveč občutljiv, a zapored tri članke po mojem mnenju pri vsej načelni svoji liberalnosti ne bi smeli priobčiti brez pridržka ali pristavka.* To zahtevajo oziri na nas, ki nas ni malo in ki takega pisanja ne odobravamo, kot sta ona dva dopisa z dežele (v štev. 17. in 18.) v našem stanovskem glasilu. Politični deci — stari in mladi — ki misli z donkišotskimi metodami in s pomočjo policajev uspeti napram klerikalizmu, želim veliko uspeha, a naj nam ne vsiljuje svojih nazorov v stanovskem listu, saj so ji na razpolago v ta namen politični listi.

Nekaj povsem drugega je s tretjim člankom, podlistkom, v predzadnji (19.) številki kjer ugleden tovariš in marljiv delavec na kulturnem polju kritično ocenjuje Pedagoški Zbornik za 1. 1922.

Ta članek me je v resnici pogrel, zakaj nisem še doživel da bi se naše stanovsko glasilo* postavilo v nasprotje s težnjami, ki so skupne naprednemu učitelstvu celega sveta, s težnjami po višji, temeljitejši splošni in stanovski izobrazbi, enakovredni izobrazbi raznih akademskih poklicev, s težnjami, o katerih sem globoko uverjen, da prej ne ponehajo preden se jim ne ugodi. Za nas deluje čas, kajti naša zahteva ne izvira iz ozirov na stanovski ugled, ampak iz spoznanja, da je treba učitelju — in predvsem učitelju na deželi — boljše usposobljenosti za njegovo kulturno misijo med narodom.

* Pri obeh prvih člankih je zgoraj označba, da sta članka izšla izven uredništva. — Uredn.

* Pri tem članku je avtor podpisan, kar daje članku subjektiven značaj, ki se krije ali pa ne krije z oficielno smerjo lista. Primerjaj odgovor na to kritiko v zadnji štev. Uč. Tov. — Uredn.

4. učiteljski zbori (oblastni, okrožni in okrajni).

5. krajne učiteljske konference

6. šolski voditelji,

7. šolski odbori.

3. Posle ministrstva prosvete, ki se tičejo narodnih šol in narodne prosvete izven šole, vrši »oddelek za narodne šole in narodno prosveto«, ki se z ozirom na značaj poslovanja deli na specialne odseke.

Uradniki oddelka za narodne šole in narodno prosveto izven šole se postavljajo iz vrst starejših, sposobnih in izkušenih učiteljev in nadzornikov narodnih šol, ki so dovolj dokazali s svojim delom, da morejo z dovoljnim razumevanjem in uspehom izvrševati posle narodne šole, ki pripadajo ministrstvu.

Vsi potrebni ukrepi za dobro izvrševanje zakonskih predpisov, za boljše in racionalnejšo uredbo narodnih šol in za napredek pouka in vzgoje v njih, vse naredbe večje važnosti, se izdajajo v oddelku za narodno šolstvo s kolektivnim sodelovanjem in posvetovanjem vseh šefov odsekov, pod vodstvom pripadajočega načelnika, ki mora biti pedagog.

4. Ob strani ministrstva prosvete stoji kot posvetovalno telo »glavni prosvetni svet«, ki je urejen po sledečih temeljnih načelih:

a) Eno tretjino članov glavnega prosvetnega sveta tvorijo člani po poklicu, drugo tretjino imenuje minister prosvete na predlog profesorske in učiteljske organizacije, tretjo tretjino volita prvi dve tretjini iz vrst poznanih prosvetnih delavcev vseh vrst šolstva.

Člani druge in tretje tretjine so imenovani za dobo petih let.

b) Glavni prosvetni svet ima tudi dolžnost in pravico, da po lastni inicijativi proučuje prosvetna vprašanja in stavi predloge za boljše ureditev vseh šol in za napredek pouka v njih.

c) Glavni prosvetni svet se deli na sekcije: za vseučilišča, srednje, strokovne ter narodne šole in prosveto izven šole. Sekcije pretresajo vprašanja, ki spadajo v njihov delokrog, toda definitivno se sklene o vprašanih na plenarnih sejah.

č) Minister je dolžan zahtevati mišljenje glavnega prosvetnega sveta v vseh vprašanih, ki so večje važnosti.

d) Poleg članov iz Beograda se v glavni prosvetni svet imenuje za dobo 5 let tudi enako število priznanih prosvetnih delavcev izven prestolnice, in sicer po predlogu članov iz Beograda. Ti se pozivajo na seje kadar se imajo pretresati in reševati vprašanja večje važnosti.

e) Glavni prosvetni svet je obenem tudi disciplinarno sodišče za učiteljstvo, ki so obtoženi dejani radi katerih se jih odstrani iz službe.

f) Druge, natančnejše odredbe o uredbi glavnega prosvetnega sveta se določijo s predpisi o uredbi ministrstva prosvete.

5. Šolske oblasti nižje vrste so urejene tako da sestojijo iz članov po položaju in izvoljenih članov.

A. **Oblastne šolske oblasti** se ustanavljajo v središčih, administrativnih ob-

lasti. Nje tvorijo člani po položaju in izvoljeni člani.

Po položaju stopijo v sestav šolskih oblasti:

Oblastni predsednik, okrožni načelnik v kraju, ravnatelj gimnazije, ravnatelj učiteljskega v kraju, prosvetni inspektor, okrožni zdravnik, okrožni inženir in šef finančne uprave.

Potom izvolitve stopijo v sestav oblastne šolske uprave:

Trije šolski nadzorniki, ki jih izvoli konferenca nadzornikov iz cele oblasti; po dva učitelja iz vsakega okrožja pripadajoča oblasti katere izvoli sreska skupščina.

Referenta ali tajnika določi oblastna šolska uprava iz svoje srede.

Poglavitne dolžnosti oblastnih šolskih uprav so:

a) Zgraditev dovoljnega števila šolskih poslopij za šolanje vseh šoli dorašlih otrok.

b) skrbeti, da se izpolnjujejo kar najnatančnejše vsi predpisi posebno glede obveznosti šolskega obiska

c) skrbeti za olajšanje in možnost šolanja otrok.

č) pomagati z vsemi sredstvi pri širjenju narodne prosvete izven šole

d) skrbeti za redno vzdrževanje vseh šol, in

e) pregledovati in potrjevati proračune in letne račune poedinih šol.

Člani, ki stopijo po položaju v sestav oblastne šolske uprave in oni trije šolski nadzorniki ki stopijo kot izvoljeni člani, tvorijo ožjo, tj. z vsemi drugimi člani pa širšo oblastno šolsko upravo.

Druge natančnejše odredbe se določijo z zakonom.

B. **Oblastni šolski inspektorati** se ustanovijo v vsaki oblasti.

Nje tvorijo: inspektor šolski nadzornik v kraju kot njegov pomočnik in namestnik, in potrebno osebje za administrativne zadeve.

Poglavitne dolžnosti in naloge oblastnih šolskih inspektoratov so:

a) premeščanja učiteljstva z ene šole na drugo v isti oblasti, po predpisih zakona in potom razpisov,

b) priobčevanje naredb, ki jih izdaja ministrstvo prosvete in skrb, da se isti točno izvršujejo

c) zbiranje in urejevanje vseh potrebnih statističnih podatkov o šolah, učiteljstvu in otrocih,

č) izdelovanje vsakočasnih in letnih poročil za ministrstvo

d) izdelava predlogov za boljše urejevanje šol in napredek pouka in vzgoje v njih,

e) Te predloge izdela in predloži po predhodnem razmotrivanju vseh vprašanj na seji šolskih nadzornikov.

f) izvrševanje vseh drugih administrativnih zadev ki so predpisane v zakonu.

Za inspektorije narodnih šol v oblastih bodo postavljeni profesorji s pedagoško izobrazbo, starejši in boljši nadzorniki in šefi odsekov za narodne šole v ministrstvu prosvete.

C. **Nadzorniki narodnih šol** se določijo za vsak okraj ali za več okrajev z

ozirom na število šol učiteljstva in terenske razmere. Maksimum in minimum šol in učiteljstva se določijo z zakonom.

Šolsko nadzorovanje je administrativno instruktivno.

Poglavitne dolžnosti šolskega nadzornika so:

a) nadzorovanje učiteljskega delovanja in pogledu pouka in vzgoje v narodnih šolah, njihovega delovanja izven šole, kakor njihov vpliv na okolico in njihovo obnašanje med ljudstvom.

b) volivati na širšo izobrazbo in samoizobrazbo učiteljstva in podpirati vse koristno in potrebno delovanje učiteljstva izven šole radi narodne prosvete in širjenja ter večanja narodne kulture.

c) skrbeti za ustanavljanje novih šol in oddelkov zaradi popolne izpeljave zakonskih predpisov o šolskem obisku.

d) nadzorovanje poslovanja krajskih šolskih odborov in navajanje na dobro in pravilno poslovanje

e) sestavljanje vsakočasnih in letnih poročil na oblastno prosvetno oblast ali inspektorat.

f) vse ostalo delo, ki mu je določeno z zakonom.

Za šolske nadzornike se postavljajo učitelji narodnih šol, ki so končali učiteljske in službovali kot učitelji vsaj 15 let v narodni šoli, ki so poleg tega neomadeževane preteklosti, in ki so izvršili nadzorniški izpit iz pedagogike ter nadzorniške službe.

Č. **Učiteljske konference** so oblastne, okrožne in okrajne. Sklicujejo se po potrebi. Udeležba učiteljstva pri teh konferencah je službena dolžnost.

Na oblastnih učiteljskih konferencah se razpravljajo vprašanja, ki jih določa oblastni inspektor narodnih šol, na okrožnih in okrajnih pa vprašanja, ki jih postavljajo šolski nadzorniki sporazumno. Na teh konferencah se izvrši tudi izvolitev učiteljstva za oblastno šolsko upravo, kakor tudi določitev šolskih knjiž za poedine predmete in razrede te vrste narodnih šol.

Na vseh učiteljskih konferencah se razpravljajo vsa vprašanja, ki jih predloži najmanj pet učiteljev ter jih konferenca sprejme.

Vsi sklepi učiteljskih okrožnih in okrajnih konferenc se predlože oblastnemu šolskemu inspektoratu, da jih pošlje ministrstvu prosvete.

D. **Krajne učiteljske konference** tvorijo vse učiteljske ene šole, ali pa sporazumno tudi učiteljstvo vseh narodnih šol v enem okraju. Sklicujejo jih voditelji šol po lastnem prevdaru, kakor tudi na željo drugega učiteljstva.

Poglavitne naloge krajskih učiteljskih konferenc so razprave:

a) o šolski disciplini

b) o racionalnejšem pouku in vzgoji,

c) sklicevanje roditeljskih sestankov radi vzdrževanja potrebnih vezi med šolo in domom v korist boljše vzgoje otrok.

č) prireditve in izpeljava šolskih svečanosti koncertov, razstav in izletov.

d) upeljava šolarske samouprave, šolarska sodišča in drugih sličnih ustanov zaradi proučavanja in preiskovanja vrednosti takih ustanov za vzgojo šolskih otrok.

e) osnivanje mladinskih društev v kraju potom mladeničev in mladenk, ki so dovršili narodno šolo; pevška, strelska sokolska, kmetijska društva, čitalnice i. dr., in

f) prirejanje popularnih predavanj za narod in predavanja za mladino.

E. **Šolska vodstva** so administrativne šolske oblasti v poedinih krajih. Voditelje imenuje oblastna šolska uprava na predlog šolskega nadzornika, po predhodnem sporazumu z ostalim učiteljstvom.

Njihove poglavitne dolžnosti so:

a) vodstvo šole po zakonitih predpisih, v sporazumu z učiteljsko konferenco in šolskim odborom.

b) izvrševanje sklepov učiteljske konference in šolskega odbora

c) izvrševanje ukazov vseh šolskih oblasti in izgotavljanje vseh potrebnih poročil, in

č) vsi administrativni šolski posli.

Na šolah, kjer je manj kot 10 učnih oseb, prejemajo voditelji honorar za izvrševanje vodstvenih dolžnosti, v šolah z nad 10-timi učnimi osebami so pa voditelji oproščeni poučevanja.

F. **Krajevni šolski odbor** obstoje povsod tam kjer je narodna šola in sicer samo eden za vse vrste narodnih šol.

V sestav krajevnih šolskih odborov stopijo:

a) Voditelji vseh narodnih šol v kraju

b) kadar je v kraju več kakor 5 učnih oseb, tedaj stoji v krajevni šolski odbor en učitelj ali na dva, ako je več kot 10 učnih oseb, te izvoli učiteljska konferenca za gotovo dobo

c) 5—7 članov katere izvoli za gotovo dobo zbor staršev, predvsem oni, ki so dovršili obvezno dobo učenja v narodni šoli

Predsednik odbora je eden izmed šolskih voditeljev, ki ga izvolijo ostali člani. Odbor si izvoli tudi po enega blagajnika in tajnika.

Dolžnosti in naloge krajevnih šolskih odborov so:

a) gospodarstvo šolskega imetja in vzdrževanje šolskih poslopij v dobrem stanju.

b) sestavljanje letnih šolskih proračunov in nabava šolskih potrebščin

c) vpis in vpoklic normalnih za šolo dorašlih otrok in skrb, da se pošljejo šoli dorašli abnormalni otroci v šole za abnormalno dečo.

č) kaznovanje staršev, ki ne pošiljajo redno otrok v šolo.

d) osnovanje fondov za podporo revnih učencev.

e) podpiranje mladinskih društev v kraju, in

f) skrbeti v sporazumu s šolskimi voditelji učiteljsko konferenco učenčevimi starši in občinskimi odborom za vse, da se čimbolj uredi šole in šolska imetja, kakor tudi, da se čimbolj izvršuje delo na polju pouka in vzgoje v šoli.

To bi bil v glavnem načelni program naše učiteljske organizacije z ozirom na naše sedanje nacionalne in državne razmere in zahtevo časa, v kate-

meji in nami — naša univerza.

Več nam mora postati kot je univerza drugim narodom: **postati mora pravo središče in žarišče narodne kulture, živ organizem, joka duhovna in moralna sila ki bo oplojala vse naše duhovno življenje, koje vplv se bo posredno čutil v zadnji gorski vasi, torišče najslabše manifestacije narodnega telesa.**

Verujem, da se da združiti ta velika naloga, ta stari ideal univerze, z nalogami, ki jih ima univerza kot gojiteljica čiste znanosti; verujem, da je v naših najboljših znanstvenikih toliko ambicije da uresničijo ta ideal, da hočejo biti ne samo znanstveniki — specialisti, ampak tudi duševni velmožje, stremeči po veliki sintezi, učitelji in vzgojitelji naroda: **verujem, da imajo ambicijo, da hočejo v svoje roke vzeti tudi izobrazovanje učiteljstva osnovne šole in potom njega prekvasiti narod s svojimi idejami.** Ne bo se jim treba bati, da bi radi tega trpela znanstvena višina univerze, kajti mi ne zahtevamo dostopa do akademskega študija za nas, ampak za naš naraščaj, za oni naraščaj, ki bo, kakor drugi slušatelji absolvirali srednje šole mi ne zahtevamo eksperimentov v notranjem ustroju univerze, hočemo pa, da se pedagoška akademija kot naše bodoče izobraževališče osnuje v organski zvezi z

univerzo, da jo bodo vodili in na njej poučevali — poleg strokovnjakov za tehnične, praktične stroke — profesorji z univerze, da bo preveval zavod isti duh brave znanosti in mu utisnil svoj duhovni pečat. Ni je sile ki bi nas mogla odrinuti od našega stremljenja, da bo zajemal naš bodoči naraščaj svoje znanje in izobrazbo pri samem vrelcu in se ne bo zadovoljeval več z natrpanim znanjem, ki mu ga nudi današnje učiteljske.

Mogoče mi boste gospod urednik, očitali, da sem prevelik idealist in premalo uvažujem praktične težkoče pri realizaciji teh zahtev in načrtov. Motili bi se, kajti baj o tem sem mneogo razmišljeval ker se mi zde ti pomisleki edino uvaževanja vredni in prišel sem do zadovoljivih zaključkov a o tem drugo pot.

Pričakujem, da imam v Vas odločnega zaveznika in Vas v tej veri pozdravljam R. M.

† **Ivan Kvac.**

Žalec, dne 11. maja 1923.

Prelepa Rožna dolina pod Šentjurgtrsko goro v celjskem okraju se je včeraj spremenila — dasi vsa v spomladanskem cvetju — v dolino solz in žalosti. Materi

zemlji smo namreč izročili k večjemu počitku pozemeljske ostanke rožnodolskega nadiučitelja, tovariša Ivan Kvac-a. Po zunanjem pompu in blesku sem videl že mnogo lepših pogrebov kot je bil včerajšnji po srčnosti, po iskrenem žalovanju, po preobilic prelitih solz, po glasnem ihtenju in obnem čustvovanju pa še nobenega.

Dne 17. februaria t. l. mi je ljubi, nepozabni tovariš — Rožnodolčan — kakor se je rad podpisoval — med drugim pisal tudi naslednje besede: »Edino lepega, kar ima učitelj, je menda — njegov pogreb, ako umrie v aktivni službi.« Komaj sta pretekla dva meseca in nekaj tednov in že so se izpolnile njegove besede na njem samem! — O, zakaj si nas zapustil dragi Ivan! Ko si bil vendar izmed najboljših najboljši? — Da te besede niso pretirane pokazal je včerajšnji pogreb, s kakršnim se zamore ponašati le učiteljski — in noben drug stan. In zakaj? — Zato, ker nobenemu drugemu stanu ni prilika dana, vlivati v mlada, nedolžna srca toliko množino prave ljubezni, kot le učiteljskemu. Le kdor ljubezen seje zamore žeti zopet ljubezen — sovraštvo goji le zopet sovraštvo. In kaj je ljubezen? — Ljubezen ni fraza, ni pena, ampak najboljšo orožje zoper vse neprilike človeškega življenja: ona je ti-

sto sredstvo, katero more človeku olajšati vse težave in nadloge, ona je tisto zdravilo, katero ozdravi vse duševne bolezni. Le škoda, da je ljubezni — tiste ljubezni katero je učil sam Božji sin — tako bore malo na svetu.

Pretresljivi pogreb v Šmartnu je dokaz da smo včeraj pokopali pristno in utelešeno ljubezen — kar pa pomeni v učiteljski bilanci velik pasiven saldo in ne vemo še, kedaj in kako ga bomo krili.

Vi voditelji naših učiteljskih, vzgajate v srcih vaših gojencev ogenj prave ljubezni in pošiljajte nam tovariše, katere bodele poprej navduševali za ideale pokojnega Rožnodolčana.

Ljubezen je pa tudi temelj in povzročiteljica vseh drugih lepih lastnosti ljudskošolskega učitelja. Kvac je predvsem upošteval nauk uglednega profesorja, rajnega Ehrat-a, kateri nam je obilokrat rekel: »Ljudskošolski učitelj je pod prisego dolžan, dajati izročeni mu mladini ne le v šoli nego tudi izven šole najlepši zgled!«

Navedenemu načelu je ostal naš Ivan zvest do zadnjega zdihljaja. Kakor smo slišali iz ust gospoda župnika, dajal je Kvac tudi v verskem oziru izročeni mu mladini najlepši zgled, dasi Kvac ni bil